

EXHORTÁCIA
SPIŠSKÉHO DIECÉZNEHO BISKUPA

COR ARDENS

kňazom o výzvach a nádejach
pastorácie mládeže Spišskej diecézy

František Trstenský
spišský diecézny biskup

Obsah

Úvod	5
I. RIZIKÁ A OHROZENIA MLADÝCH	8
1. Osamelosť a zranenia uprostred prepojenosti	8
2. Únava z viery a strata zmyslu života	9
3. Subjektivizmus – pravda ako pocit	10
4. Sociálne siete – zranená identita	10
5. Apateizmus – keď Boh nechýba	11
II. ODPOVEDE CIRKVI	12
1. Blízkosť a sprevádzanie	12
2. Spoločenstvo ako domov	12
3. Krása a pravda viery	13
4. Rozlišovanie a duchovný rast	14
5. Služba ako liek na prázdnotu	14
III. KONKRÉTNE PODNETY PRE PASTORÁCIU MLADÝCH	16
1. Voči osamelosti a zraneniam	16
2. Voči únave	18
3. Voči subjektivismu	19
4. Voči tlaku porovnávania a krehkej identite	21
5. Voči apateizmu a formalizmu viery	22
Záver	26
Modlitba	26

Úvod

1. Srdce, ktoré horí, vyjadruje skúsenosť emauzských učeníkov: „Či nám nehorelo srdce, keď sa s nami cestou rozprával a vysvetľoval nám Písma?“ (Lk 24,32) Boží Syn kráča s nami, tak ako kráčal s učeníkmi na ceste do Emauz (porov. Lk 24). To bola spoločná cesta našej Spišskej diecézy v prvom roku mojej služby diecézneho biskupa. Aj dnes sa Kristus pridáva k tým, ktorí kráčajú sklamaní, zmätení, unavení. Pridáva sa aj k mladým, ktorí hľadajú zmysel svojho života v chaose dnešného sveta. A pridáva sa k nám, kňazom, ktorí sme povolaní byť jeho svedkami a sprievodcami pre mladých v tom, čo prežívajú.

2. V každej dobe Cirkev hľadá, ako hovoriť k srdcu človeka. Dnes to nie je iné. Mladý človek je citlivý, inteligentný, otvorený – no zároveň zranený a zmätený. Túži po vzťahu, ale bojí sa zaviazat'. Túži po slobode, ale bojí sa zodpovednosti. Hľadá pravdu, no často ju zamieňa za vlastný názor.

3. Keď hovoríme o mladých ľuďoch v Cirkvi, nemyslíme tým iba určitý vek, ale predovšetkým osobitný čas života – obdobie hľadania, túžob, otázok a rozhodnutí. Predsa však možno povedať, že ide o tých, ktorí sú približne vo veku od 14 do 25 rokov: mladí muži a ženy, ktorí prežívajú prechod od dospievania k dospelosti, učia sa niesť zodpovednosť za svoj život a otvárajú sa veľkým povolaniam lásky, viery a služby.

4. Zdá sa, že po vyslúžení sviatosti birmovania, práve táto veková kategória zostáva najviac opustená. Už to nie sú deti, ale ešte nie sú úplne vtiahnutí do života dospelých. Cieľom pastoračnej starostlivosti o mladých nie je naplniť im program, ale pomôcť im nájsť Krista živého. On jediný dokáže dať ich snom smer a ich srdciam pokoj.

5. Drahí moji spolubratia, Pán nám zveril vzácny dar – mladých ľudí, ktorí sú nielen budúcnosťou, ale už aj prítomnosťou Cirkvi. Záujem Cirkvi o mladých nie je len otázkou organizačnej pastorácie. Je to zodpovednosť viery.

Ak má mať evanjelium budúcnosť v našej krajine, v našich rodinách a spoločenstvách, musí byť znovu odovzdávané s láskou a presvedčením tým, ktorí prichádzajú po nás. Viera nie je len osobným darom, ale spoločnou zodpovednosťou – putuje z rúk do rúk, z otcov na deti, z učiteľov na žiakov, z kňazov na mladých svedkov.

6. Naša diecéza dnes stojí pred novou výzvou: ako kráčať s mladými, ktorí vyrastajú v kultúre, kde sa všetko meria okamžitým úspechom, viditeľnosťou a emóciou. Chceme sa spolu s Vami zamýšľať nad tým, ako im ukázať, že viera nie je prekážkou ich slobody, ale jej naplnením.

7. Táto moja exhortácia chce povzbudiť nás, kňazov, aby sme mali odvalu k blízkosti. – aby sme nezostali len správcami sviatostí, ale sprevádzajúcimi bratmi, ktorí poznajú srdce mladého človeka. V duchu apoštola Pavla, ktorý mladému Timotejovi napísal: *„Hlásaj slovo, naliehaj vhod i nevhod, usvedčuj, karhaj a povzbudzuj so všetkou trpezlivosťou a múdrosťou.“* (2 Tim 4,2).

8. Potrebujeme novú cestu do Emauz – cestu, po ktorej sa Cirkev učí počúvať, sprevádzať a lámať chlieb nádeje, ako nám to ukazuje Boží Syn. Byť s mladými dnes znamená kráčať s nimi, nielen im rozprávať. Znamená nechať Krista, aby vysvetľoval ich srdciam Písmo a premieňal ich z vnútra.

9. Jubilejný rok je časom milosti, odpustenia a nového začiatku. Cirkev aj v tejto dobe pozýva všetkých – a osobitne mladých –, aby znovuobjavili radosť z viery a nádej, ktorá sa rodí zo stretnutia s Kristom.

10. Drahí spolubratia, pozývam Vás zažiť skúsenosť, ktorú zažili aj emauzskí učenici. Nech sú znova zapálené naše srdcia. Musíme si priznať, že sme často z mladých frustrovaní. Skúšali sme sa k nim priblížiť a nefungovalo to. Birmovanci sa po prijatí sviatostí vytratili, vyučovanie náboženstva má svoju náročnosť. My sami sme ako prví sklamaní. Ale aj nás sa Ježiš pýta otázku, tak ako sa pýtal emauzských učeníkov: „A čo?“ (Lk 24,19) Čo sa stalo? Čo nám nefungovalo? Čoho

sa bojíme? Potrebujeme o tom povedať Ježišovi, aby nám Ježiš vysvetlil veci novým spôsobom. Dovoľť mu, nech nás vyvedie z frustrácie a my sa vrátíme na miesto zmŕtvychvstania a nádeje.

11. V prvej časti tejto mojej exhortácie priblížim niektoré hlavné riziká, ktorým čelia mladí ľudia. V druhej časti sa zamyslím, akým spôsobom môže na ne Cirkev odpovedať. Napokon v tretej časti ponúknem konkrétne pastoračné impulzy.

I. RIZIKÁ A OHROZENIA MLADÝCH

1. Osamelosť a zranenia uprostred prepojenosti

12. Nikdy v dejinách nebol svet tak prepojený ako dnes – a predsa je v ňom toľko osamelosti. Mladí majú stovky kontaktov, no málokedy priateľa. Ich komunikácia je rýchla, ale povrchná; ich prítomnosť na sociálnych sieťach nahrádza skutočné spoločenstvo. Psychológovia hovoria o fenoméne „digitálnej samoty“ – človek je obklopený hlukom, no necíti sa vypočutý. Sociológovia dodávajú, že generácia mladých dneška trpí najväčšou mierou úzkosti a depresie, hoci žije v najkomfortnejšom období dejín.

13. Pápež František v apoštolskej exhortácii *Christus vivit* hovorí: „Ponorenie sa do virtuálneho sveta umožnilo istý druh „digitálnej migrácie“, to jest vzdialenie sa od rodiny, od kultúrnych a náboženských hodnôt, čo vovádza veľa ľudí do sveta osamelosti a sebaklamu, takže zakusujú stratu koreňov, hoci fyzicky zostávajú na tom istom mieste.“ (90. bod) Cirkev preto musí byť miestom prítomnosti. Nie inštitúciou, ale domovom. Drahí spolubratia, takými musia byť naše farnosti. Mladí nepotrebujú veľa slov – potrebujú skúsenosť, že ich niekto počúva, že sú vítaní, že niekam patria. Osamelosť sa nelieči aktivitou, ale vzťahom. Byť prítomný tam, kde sú mladí – to je prvý krok pastoračnej lásky.

14. V posledných rokoch pribúdajú medzi mladými ľuďmi úzkosti a depresívne stavy. Žijú pod tlakom výkonu a očakávaní, no bez priestoru pre oddych duše. Je to aj dôsledok rozpadu manželstiev a rodinného života. Pastoračia mladých dnes musí zahŕňať aj pastoračnú citlivosť pre duševné zdravie, pretože aj ľudia s psychickými ťažkosťami nemôžu byť zbavení pomoci Cirkvi. Kňaz nemusí byť terapeutom, ale môže byť mostom k pomoci — cez vypočutie, povzbudenie

a odporúčanie odbornej pomoci bez predsudkov. Cirkev má byť miestom, kde sa mladý človek nebojí hovoriť o svojej slabosti.

15. Vážnou skutočnosťou je, že mnohí mladí nesú v srdci ranu neprijatia seba: zažili tvrdé slová, odmietnutie zo strany rodičov, rozvody a stredanie nových partnerov v živote ich rodičov, výsmech v škole či vo vzťahoch; niektorí aj telesné, emocionálne alebo sexuálne zneužitie. Takéto zranenia zatemňujú obraz Boha ako Otca a oslabujú dôveru k autoritám i Cirkvi. Vzniká hanba, sebakochybnosť, niekedy aj sebakopkzovanie a útek do závislostí. Najväčšou túžbou týchto mladých je byť prijatý – bez podmienok, s trpezlivosťou a úctou k ich bolesti.

2. Únava z viery a strata zmyslu života

16. Mnohí mladí nestratili vieru v Boha, ale stratili dôvod, prečo veriť. Neraz zažili odmietnutie alebo až zneužitie autority, čo viedlo až k úvahám, ba dokonca reálnym odchodom z Cirkvi. Aj svet ich unavil – rýchlosť, tlak výkonu, neustále porovnávanie sa. Život sa mení na beh, v ktorom chýba cieľ. Apatia nie je nevera – je to tichý smútok duše, ktorá prestala dúfať. Pápež Benedikt XVI. v encyklike *Spe salvi* z roku 2007 píše „Kto má nádej, žije inak; bol mu darovaný nový život.“ (2. bod) A mladým potrebujeme ukázať, že nádej je tu teraz, nie kdesi v budúcnosti. Dokonca, že nádej je v nich. Potrebujú počuť, že Boh im verí a dôveruje.

17. Mladý človek túži byť milovaný, nie hodnotený. Úlohou nás, pastierov, nie je moralizovať, ale zapáľovať. Nie je možné prebudiť vieru bez radosti. Svätý pápež Pavol VI. pripomína v apoštolskej exhortácii *Evangelii nuntiandi* z roku 1975: „Dnešný človek počúva radšej svedkov než učiteľov, a tých počúva len vtedy, ak sú zároveň svedkami.“ (41. bod)

18. Mladý človek potrebuje vidieť, že viera prináša radosť, lebo viera nie je únik, ale predstavuje plnosť života. Potrebuje to vidieť na nás, kňazoch. Ak v nás uvidí ľudí, ktorí

veria s pokojom a vnútornou istotou, znovu zatúži po nádeji. Mladí ľudia potrebujú kňazov, nie funkcionárov. Ako kňazi potrebujeme byť v našom povolaní autentickí tým, že neponúkame vlastné pohľady, aby sme sa mladým zapáčili, ale zdravú náuku Cirkvi.

3. Subjektivizmus – pravda ako pocit

19. Kultúra dneška učí, že pravda sa rodí vo vnútri človeka. Už to nie je objektívna pravda, ale subjektívny pohľad na svet. Mladého človeka dnes charakterizujú tieto slová: „Ja cítim, ja verím, ja si myslím.“ Ale pravda bez Boha sa mení na chaos. Pavol hovorí: „Lebo vy ste povolaní pre slobodu, bratia, len nedávajte slobodu za príležitosť telu, ale navzájom si slúžte v láske!“ (Gal 5,13)

20. Subjektivizmus vedie k uzavretiu sa do seba – k viere, ktorá sa meria emóciou, nie pravdou. Preto musíme mladých viesť k rozlišovaniu: k schopnosti hľadať Božiu vôľu, nielen svoje pocity. Skutočná sloboda nie je v tom, že robím, čo chcem, ale že chcem to, čo je Božie, lebo Boh chce naše skutočné dobro.

4. Sociálne siete – zranená identita

21. Sociálne siete môžu byť darom, ale aj zrkadlom zranenia. Mladí sa porovnávajú, súťažia, prežívajú tlak byť dokonalý. Každý deň vidia „ideálne životy“ iných – a cítia sa menejcenní. Psychológovia hovoria o digitálnej úzkosti: človek žije podľa reakcií ostatných, nie podľa vlastnej identity.

22. Preto aj naša prítomnosť, drahí spolubratia, v online svete má byť iná – nie propagácia, ale svedectvo. Nie virtuálne kázne, ale ľudská blízkosť. Aj v digitálnom priestore môžeme byť kvasom pokoja, pravdy a úcty. Totiž ide akoby o ďalší svet, ktorý je potrebné evanjelizovať. Avšak je potrebné mladým otvorene hovoriť o pokušeniach, ktoré vážne ohrozujú ich morálny život, napr. pornografia, závislosť na sociálnych sieťach atď. Digitálny svet je ako oheň: keď

ho ovládaš – hreje, osvetľuje, spája; keď mu podľahneš – páli, ničí, zotročuje. Rizikom je, že digitálny svet použijeme na to, aby sme si tam vybudovali spoločenstvo „followerov“. Avšak digitálny svet nie je priestor, aby sme si tam vytvárali komunitu, pretože virtuálna Cirkev neexistuje. Spoločenstvo Cirkvi je o skutočnom stretnutí. Ale digitálny svet je dobrým priestorom na evanjelizáciu. A to je niečo iné ako budovanie komunity.

5. Apateizmus – keď Boh nechýba

23. Najväčším nebezpečenstvom dneška nie je ateizmus, ale ľahostajnosť. Ľudia už nebojujú proti Bohu – jednoducho Ho nepotrebujú. Boh sa stáva prebytočným. Kardinál Gianfranco Ravasi to nazýva apateizmus – necitlivosť, až ľahostajnosť o duchovné veci. Mladí dokážu hodiny hovoriť o športe, o spôsobe obliekania, o zdravom životnom štýle, o starostlivosti o domáce zvieratá, avšak zmĺknu, keď ide o náboženské témy. Neoslovuje ich to, ba doslova až nebaví.

24. Benedikt XVI. v encyklike *Deus caritas est* (2005) píše: „Na začiatku toho, že je niekto kresťanom, nestojí nejaké etické rozhodnutie alebo veľkolepá myšlienka, ale skôr stretnutie sa s udalosťou, s Osobou, ktorá ponúka životu celkom nový horizont a tým aj zásadné smerovanie.“ (1. bod) Naša odpoveď preto nemá byť výkrik, ale svedectvo. Mladý človek znovu uverí v Boha, keď Ho uvidí v našom pokoji, v našom slávení Eucharistie, v našom ohlasovaní Božieho slova, v našej schopnosti milovať bez podmienok. Nezabudnime, že tak ako deti sú obrazom svojich rodičov, tak podobne predstava mladých o Bohu a Cirkvi je v mnohom vybudovaná na základe ich skúsenosti s kňazmi.

II. ODPOVEDE CIRKVI

1. Blízkosť a sprevádzanie

25. Najväčšia potreba dnešných mladých je, aby ich niekto počúval. Kňaz, ktorý má čas, sa stáva miestom, kde môže mladý človek objaviť Boží hlas. My sami sa potrebujeme učiť trpezlivosti, umeniu počúvať a múdro rozlišovať. Pastорácia dnes nie je o projektoch, ale o prítomnosti. Byť v tichu ich otázok, nezľaknúť sa pochybností. Tak ako Ježiš kráčal s emauzskými učeníkmi, ktorí Ho nespoznali, aj my kráčajme s mladými, ktorí ešte nevidia Boha, no túžia po pravde. Chránme sa pritom posudzovania a rýchleho hodnotenia mladých. Počúvajte ich a milujte.

26. Vidíme aj oživenie záujmu o vieru v našej diecéze zo strany mladých mužov a žien. Prichádzajú na diecézne stretnutia mladých a na pútné miesta na Slovensku a v zahraničí. Tento Jubilejný rok oslovil aj mnoho mladých ľudí, ktorí sa vrátili ku Kristovi a Cirkvi. Stretávajú sa v spoločenstvách, kde sa spolu modlia. Oblúbili si evanjelizačné projekty Godzone, festival Verím Pane, kde majú svoje miesto nielen tzv. modlitby a piesne chvál, ale aj sväté spovede, sväté omše a eucharistické adorácie. Ďalší uprednostňujú tiché adorácie, ktoré sa konajú pravidelne v našich farnostiach alebo tzv. Taizé adorácie. Vytvorme im aj my priestor pre stretnutia s Kristom. Ak ho nevytvoríme my, mladí pôjdu tam, kde budú mať pozvanie.

2. Spoločenstvo ako domov

27. Cirkev musí byť domovom. Nie miestom dokonalých, ale spoločenstvom zranených, ktorí veria v lásku. V časoch individualizmu je spoločenstvo jedinou odpoveďou na samotu, ako to bolo v prvotnej Cirkvi: „Boli jedno srdce a jedna duša.“ (Sk 4,32)

28. Farnosť, ktorá vytvára malé spoločenstvá, mládežnícke skupiny a priestor pre dialóg, sa stáva školou viery. Štúdie odborníkov hovoria, že dnešným hlavným protagonistom výchovy nie je jednotlivец, ale komunita – spoločenstvo. V súčasnosti sa v každej farnosti konajú sväte omše za účasti detí. V mnohých však chýbajú sväte omše za účasti mládeže. Obnovme ich a tam, kde sa slávia, venujme im väčšiu pozornosť. V mnohých farnostiach sa nekonajú „stretká“ s mladými, kde by sa s mladými rozoberalo Sväté písmo, spoločne sa modlili, vysvetľovala liturgia a náuka Cirkvi. Často sa stretávam s odôvodnením, že niet mladých. Je potrebné začať a vytrvať aj pri malom počte. Avšak nezatvorte sa do skupinky vyvolených či obľúbených, ale zachovajte si otvorenosť pre všetkých. Tu sa rodí zrelá viera – v spoločnej modlitbe, službe, rozhovoroch. Aj veľké stretnutia, ako napríklad diecézne alebo národné stretnutie mládeže, majú zmysel len vtedy, ak sa mladí po skúsenosti a zážitku zo stretnutia majú kam vrátiť. Mám na mysli farnosť a spoločenstvá, kde sú ďalej sprevádzaní a formovaní.

29. Cirkev musí byť otvorená aj tým, ktorí sa cítia na okraji – mladým z rozvrátených rodín, mladým s postihnutím, veriacim z chudobných pomerov, či tým, ktorí zápasia s vierou, alebo dokonca bez vyznania. Mladí veľmi citlivo vnímajú, či Cirkev skutočne prijíma všetkých, aby sa necítili ako cudzinci. Právě spoločenstvo sa rodí tam, kde nik nie je prebytočný. Kňaz, ktorý vytvára priestor prijatia, stáva sa znakom Kristovho milosrdenstva.

3. Krása a pravda viery

30. Mladí túžia po kráse – a v nej môžu nájsť Boha. Liturgia, ktorá je dôstojná, hudba, ktorá pozýva k modlitbe, slovo, ktoré sa prihovára k srdcu – to všetko je cesta k viere. Svätý pápež Pavol VI. povedal: „Svet potrebuje krásu, aby neupadol do zúfalstva.“ (Posolstvo umelcom, 8. december 1965).

31. Učme mladých vnímať krásu ako jazyk Ducha Svätého – nielen estetiku, ale vnútornú harmóniu, ktorá vedie k Bohu. Vysvetľujme im krásu liturgie, pravdy Cirkvi, význam biblických textov, jednotlivé sviatosti atď. zrozumiteľným a im blízkym spôsobom.

4. Rozlišovanie a duchovný rast

32. Mladí nechcú hotové odpovede. Potrebujú sa učiť rozlišovať, čo je Božie a čo nie. Naša úloha nie je riadiť ich, ale viesť ich k zodpovednosti pred Bohom. Pomáhajme im nachádzať povolanie – či už do manželstva, rehole, kňazstva alebo služby. Ak vnímate v živote niektorých mladých túžbu po duchovnom povolaní, ujmite sa ich a sprevádzajte. Možno aj vďaka Vám naša diecéza získa nové kňazské a rehoľné povolania.

33. Rozlišovanie je škola Ducha: ticho, modlitba, skúsenosť, sprievodca. Vedme ich k sviatostnému životu, buďme im učiteľmi modlitby a modlime sa spolu s nimi. V Skutkoch apoštolov etiópsky úradník, ktorý číta Knihu proroka Izaiáša, na otázku diakona Filipa: „A aj rozumieš, čo čítaš?“, odpovedá protiotázkou: „Ako by som mohol, keď mi to nik nevysvetlí?“ (Sk 8,30-31) Neraz sme aj my kritickí, že mladí nepoznajú pravdy viery a krásu Cirkvi. Úprimne sa však pýtajme samých seba, koľko úsilia venujeme tomu, aby to tak nebolo.

34. Mnohí máme skúsenosť, že mladí nemajú radi ticho. Trpezlivo a pomaly ich do ticha vovádzajme. Pretože len v tichu sa dá dať skutočná odpoveď na Božie (po)volanie.

5. Služba ako liek na prázdnotu

35. Najlepším liekom na prázdnotu je darovanie sa. Keď mladí slúžia chorým, starým, deťom – ich srdce sa premieňa. Eucharistia, ktorá sa stáva skutkom lásky, dáva ich viere konkrétnu podobu. Tu sa rodí radosť, ktorú svet nemôže dať.

36. Svätý Otec Lev XIV. pri stretnutí s mladými v tomto Jubilejnom roku v Ríme pripomenul: „Nakupovať, hromadiť, konzumovať nestačí. Potrebujeme pozdvihnúť zrak a zamerať sa na „veci zhora“ (Kol 3,2), aby sme pochopili, že všetko má zmysel iba vtedy, keď nás to vedie k Bohu a k blíznym v láske – aby v nás rástli city nežnosti, dobroty, pokory, miernosti, veľkodušnosti (porov. Kol 3,12), odpustenia (porov. Kol 3,13), pokoja (porov. Jn 14,27) – ako ich mal Kristus (porov. Flp 2,5).“ (03.08.2025) Mladí majú zmysel pre dobrovoľníctvo, vytvárajme im priestor pre konanie dobra. Žiaľ, mnohí mladí neslúžia len preto, lebo ich nikto neoslovil. Pozvanie by malo byť adresné. Nie všeobecné napr. v rámci farských oznamov. Pozvanie do služby viacerých mladých nám pomôže aj k tomu, aby sme tých ochotných a šikovných nepreťažili, a tak neznechutili. Zároveň platí, že mladí vedia potiahnuť ďalších mladých do služby.

III. KONKRÉTNE PODNETY PRE PASTORÁCIU MLADÝCH

1. Voči osamelosti a zraneniam

37. Kňaz, ktorý chce kráčať s mladými, musí si uvedomiť, že nestačí „mať program“. Je potrebné mať priestor a čas pre vzťah. Mladí ľudia túžia po niečom, čo sa nedá vytvoriť organizáciou, ale blízkosťou. Často kňaz nestíha venovať osobne dostatočnú pozornosť všetkým mladým vo farnosti, preto je dobré mať zrejých spolupracovníkov, ktorí budú vo farnosti kňazovou predĺženou rukou smerom k mladým. Tejto skupine „animátorov“ nestačí len rozdeliť „úlohy“, ale je potrebné venovať im kvalitnejší čas formácie a sprevádzania.

38. Prvým krokom je budovať „miesta blízkosti“ – malé spoločenstvá, kde sa 6 až 10 mladých pravidelne stretáva. Nie ako formálna skupina, ale ako priatelia, ktorí sa delia o život, modlia sa spolu, čítajú Božie slovo a spoločne slúžia. Práve v týchto malých kruhoch sa rodí dôvera, viera a skutočné povolania. Osobitnej obľube sa dnes medzi mladými teší formát „Godzone“. Je to predevanjelizačný a evanjelizačný projekt, ktorého cieľom je prvé ohlásenie Krista. Je potrebné oceniť tento podporný nástroj, ktorý však nechce a ani nemôže nahradiť naše pastoračné úsilie.

39. Ďalšou cestou je obnova istých zvyklostí, ktoré vytvárajú rodinnú atmosféru. Nedeľná liturgia môže byť pre mladých „rodinným stolom“, nie iba povinnosťou. Po svätej omši môže nasledovať spoločný čas –raňajky, káva, stolová hra. Takto sa Cirkev stáva domovom, kde sa žije spoločenstvo, a neredukuje sa na splnenie povinnej účasti. Učte mladých, že nedeľná liturgia pokračuje aj doma. Nech neutekajú od nedeľného stola, nech si nájdú čas aj na domácu liturgiu.

40. Dôležitá je aj sieť vzťahov „krstného typu“. Mladí potrebujú v Cirkvi dospelých sprievodcov. Nie dozor, ale rodiny, ktoré ich prijímajú ako svojich. Takto sa vytvára

most medzi generáciami: dom, v ktorom mladý človek vie, že niekam patrí. Vytvárajme duchovných „patrónov“ z osvedčených laických bratov a sestier, ktorí budú vo viere a v každodenných výzvach blízko mladým ľuďom, aby spoznali Krista z konkrétného svedectva kresťanského života.

41. Otvorené hodiny v pastoračnom centre alebo na fare, keď môže ktokoľvek prísť na rozhovor, nielen v rámci svätej spovede, ale s ľudskou potrebou – to je „služba načúvania“. Dnes poznáme aj ďalšiu podobnú formu v rámci pastoračnej aktivity: „Nikodémova noc“. Byť dostupný mimo liturgie, bez súdu, s otvoreným srdcom – to je pastoračná blízkosť, ktorú dnešní mladí hľadajú. Vďaka Vám, spolubratia, že im vytvárate tieto možnosti. Kňaz, ktorý takto slúži, neponúka program – ponúka srdce Cirkvi. A práve v týchto malých gestách, vo vzťahoch a v dôvere, sa rodí živá Cirkev mladých.

42. Pastorácia mladých je dnes výzvou k duchovnému otcovstvu kňaza: byť prítomný, spoľahlivý, čitateľný, čistý v úmysloch a v prístupe. Preto obzvlášť je dôležité chrániť vlastné hranice kňazstva, ako aj hranice mladého človeka. Otec pozná po mene (porov. Jn 10,3), pozhŕňa, sprevádza v modlitbách, učí trpezlivosti a pravde, no nikdy nemanipuluje. Požehnanie je opakom odmietnutia. V Cirkvi má mladý zakúsiť otcovskú tvár Boha: v Eucharistii, v Božom slove, v milosrdenstve sviatosti zmierenia a aj v prítomnosti kňaza-pastiera, ktorý neutečie, keď prídu ťažké situácie (porov. Jn 10,12–13). Cirkev nemôže mlčať, keď je mladý zranený. Kňaz nie je psychológ ani terapeut, ale môže byť prvým bezpečným miestom: vypočuť bez súdu, chrániť jeho dôstojnosť a sprevádzať ho. Avšak práve kvôli rôznym ťaživým stavom nesmie preberať miesto tam, kde je potrebné sprostredkovať pomoc odborníka.

43. Budujme krok po kroku kultúru stretnutia, ktorá môže byť odpoveďou na osamelosť mladých. Malé spoločenstvá pomáhajú mladým nájsť zázemie v Cirkvi. Neraz je pre nich spoločenstvo pomocou v prípadoch, ak im potrebné zázemie chýba v rodine. Spoločenstvo či malé stretko, ktoré je otvorené

pre prijatie ďalších členov, je aj veľmi dobrým evanjelizačným nástrojom, pretože často samotní mladí vytvárajú pozvanie pre tých, ku ktorým by sme sa my pri našich aktivitách nedostali.

44. Milí spolubratia, ako kňazi sa nemôžeme báť modliť sa za mladého človeka osobne a jednoducho. Modlitba požehnania, v tichu alebo nahlas, má moc uzdravovať. Nejde o zvláštne formuly, ale o vieru, že Kristus je prítomný, keď sa modlíme v jeho mene (porov. Mt 18,20). Mnohí mladí nikdy nezažili, žeby sa za nich niekto modlil priamo, žeby im kňaz dal požehnanie. Práve táto skúsenosť sa pre nich môže stať prvým dotykom Božej lásky. My kňazi sme sprostredkovatelia požehnania, ktoré láme strach, hanbu a pocit opustenosti.

2. Voči únave

45. Práca s mladými nie je len o odovzdávaní poznatkov, ale o zápale srdca. Mladý človek si dnes nájde informácie sám. Avšak to, čo potrebuje, je formácia, ktorá sa dotkne života. To znamená prejsť od hovorenia o Bohu k skúsenosti s Bohom. Nebojme sa vytvoriť pre mladých príležitosti pre „duchovný zážitok“, ktorý často stojí na začiatku skutočného kráčania s Bohom a dodá potrebný oheň a vášň pre štart.

46. Katechéza sa môže stať „katechézou srdca“: čítanie Biblie v malých dávkach, krátka chvíľa ticha nad Božím slovom, jednoduché gestá a symboly, ktoré hovoria viac než dlhé vysvetlenia. Napríklad 10–15 minút adorácie v tichu, kde sa mladí učia len byť v Božej prítomnosti. Tam sa formuje ich vnútro. Mladí potrebujú cítiť, že liturgia je živá, krásna a zmysluplná. Hudba, chvíle ticha, svedectvá a jednoduché slová dokážu otvoriť srdce viac než komplikované formuly.

47. Homília pre mladých nemusí byť dlhá, ale má mať rytmus: Slovo – Život – Výzva – Svedectvo. Nech sa vždy opiera o Božie slovo, dotýka sa života a pozýva k činu. Tak sa z liturgie stáva nielen povinnosť, ale stretnutie s krásou Boha.

48. Dnešný svet mladých je preťažený očakávaniami. Preto je dôležité viesť ich malými krokmi. Krátke askézy, ktoré sú konkrétne a dosiahnuteľné: 5 minút ticha denne, jeden čin dobroty, jedno stretnutie bez mobilu. Osobitne je potrebné využiť adventné a pôstne obdobie na rôzne formy sebazaprenia. Jestvujú aj nové formy, ako je tzv. „Exodus 90“ pre mužov – deväťdesiatdňový duchovný program zameraný na oslobodenie, vnútornú disciplínu a obnovenie mužskej viery a identity, a obdobná ponuka pre ženy „Fiat 90“. Tieto „mikro-závázky“ pomaly vytvárajú vnútorný návyk dobra a pomáhajú mladým objavovať radosť z rastu. Nie revolúcia, ale vernosť v malom mení srdce.

49. Každý mladý človek raz prejde obdobím otázok a pochybností. Úlohou kňaza nie je tieto otázky umlčať, ale vytvoriť bezpečný priestor, kde sa dajú vysloviť bez hanby. Viera nie je pevnosť bez trhlín. Je to cesta, na ktorej sa aj pochybnosti môžu stať miestom stretnutia s Bohom. Spomeňme si na apoštolov, ktorí boli denno-denne s Kristom. Mali svoje slabosti, boli ľuďmi malej viery, ktorých Pán Ježiš trpezlivo formoval. Keď mladý človek zistí, že sa môže pýtať a nebude odsúdený, otvára sa pre dialóg, pre dôveru a pre hlbšiu vieru. Preto vytvárajme spoločenstvá, kde sa bude spoznávať Sväté písmo, Katechizmus Katolíckej cirkvi, tajomstvo svätej omše a pod. Buďme citliví na potreby mladých. Prispôsobme odbornosť našich slov úrovni poslucháčov, ktorých máme pred sebou, a hlavne ich veku.

50. Takto sa kňaz stáva sprievodcom formácie srdca, lebo ten, kto počúva, kráča a povzbudzuje. Nie ako učiteľ, ktorý všetko vysvetlí, ale ako svedok, ktorý svojou blízkosťou a pokojom ukazuje, že Boh je blízko aj v tichu, v kráse, v pochybnosti i v malých krokoch viery.

3. Voči subjektivismu

51. V práci s mladými sa pravda nemá predkladať ako zbraň, ale ako pozvanie na cestu. Ježiš nehovorí: „Tu je pravda, prijmi ju!“ – ale: „Poď a uvidíš“ (Jn 1,39). Pravda sa nevnučuje,

pravda sa zjavuje v priateľstve. Mladý človek potrebuje zažiť, že viera nie je súbor príkazov, ale vzťah, ktorý vedie k slobode. Kňaz, ktorý hovorí s láskavosťou a svedčí svojím životom, otvára dvere – nie zatvára srdcia. Jedným z najväčších darov, ktoré môžeme mladým dať, je učiť ich rozlišovať. Nie posudzovať, ale rozpoznávať – čo je od Boha, čo vedie k životu, a čo nie.

52. Pomáha v tom jednoduchý trojkrok:

1. Pozorovať – čo sa deje v mojom vnútri a okolo mňa;
2. Interpretovať – čo mi tým Boh chce povedať;
3. Rozhodnúť sa – pred Bohom, vo svetle svedomia.

Tak sa spája rozum a srdce, pravda a cit, duchovnosť a realita.

53. Viera mladých býva niekedy nestála, závislá od pocitov. Preto je potrebné viesť ich k sviatostnej opore – k Eucharistii a sviatosti zmierenia, ktoré nestoja na nálade, ale na Božej vernosti. Eucharistia nie je rituál, ktorý treba splniť, ale živý pokrm, ktorý nasycuje aj v suchu viery. Spoveď nie je trest, ale náruč odpustenia, ktorá uzdravuje. Keď mladý človek zakúsi sviatosti ako reálnu oporu, začne rásť v dôvere – nie v povinnosti.

54. Oživme krásu ľudovej zbožnosti. Mladí sa radi zapoja, napr. do pobožnosti krížovej cesty, do modlitby posvätného ruženca, do duchovnej púte a pod.

55. S mladými sa dá hovoriť o všetkom, ak cítia, že ich niekto naozaj počúva. Synodálny štýl znamená práve to: počúvať, sprevádzať, rozlišovať. Nezačať poučením, ale svedectvom. Keď kňaz zdieľa svoju vieru bez nadradenosti, stáva sa spoločníkom na ceste, nie kazateľom z výšky. Takto sa služba kňaza medzi mladými mení z učenia na umenie sprevádzania, pravda sa stáva cestou, sviatosti oporou, rozlišovanie kompasom a dialóg cestou k srdcu. Zároveň nezabúdajme, že mladým nemožno ponúkať lacné odpovede a nepresvedčivé tvrdenia. Prijmeme výzvu neustále sa

vzdelávať a doštudovať si neznáme témy, aby sme boli hodnoverní partneri dialógu tak kritickej skupiny, akou sú mladí.

4. Voči tlaku porovnávania a krehkej identite

56. Mladý človek dneška žije v neustálom hluku. Obrazovky blikajú, správy pípajú, svet je stále „online“. A predsa práve v tichu sa dá stretnúť Boh. Ticho pred spaním sa stáva modlitbou, nie posúvaním obrazovky. Pomôžme mladým objaviť čas „offline“ s Bohom – chvíle, keď odložia telefón a otvoria srdce. Ide o tzv. digitálny pôst. Dôležitosť malého gesta, ako napr. „nespím s telefónom“, môže byť duchovným rozhodnutím: telefón mimo spálne, Boh v srdci. Krása rannej modlitby, svätej omše, pravidelnej svätej spovede... Tak sa zrodí priestor, kde duša môže dýchať.

57. Evanjelium sa šíri nie hlučne, ale krásne – cez krátke, pravdivé a úprimné slová: modlitbu, svedectvo, jednoduchú myšlienku. Aj vo virtuálnom priestore platí: „Pokoj vám“, čo má väčšiu silu než všetky „lajky“ sveta. Mladí potrebujú miesta, kde sa dá byť sám sebou – bez tlaku, porovnávania a neustáleho pripojenia. Stretnutia, kde sa mobily odkladajú, kde sa hrá, športuje, tvorí. Priestor, kde je čas na smiech, rozhovor, jednoduchosť a priateľstvá.

58. Sú témy, o ktorých sa často mlčí – pornografia, kyberšikana, manipulácia s pravdou, potreba hraníc vo vzťahoch, nenápadné a spoločnosťou tolerované závislosti... No práve mlčanie vytvára nebezpečenstvo. Majme, milí moji spolubratia, odvahu hovoriť otvorene, s citom, ale jasne. Nie moralizovať, ale osvetľovať: pomôcť mladým pochopiť, že čistota a úcta k telu nie sú zákazom, ale cestou k slobode. Je potrebné mať pripravené aj konkrétne kontakty – psychológov, poradcov, miesta pomoci, aby sa Cirkev stala prostredím bezpečia, nie strachu. Ochrana nie je len prevencia zla, ale vytváranie priestoru dôvery.

59. Byť kňazom v digitálnej dobe znamená stáť na križovatke obrazoviek a srdc. Nie bojovať proti technológiám, ale pomáhať mladým, aby ich používali slobodne, s vnútorným pokojom a zmyslom pre svätosť každého okamihu. Tu je kľúčovým samotný príklad kňaza. Naše profily na sociálnych sieťach a komunikácia prostredníctvom nich musia byť výstavnou skriňou pravdy, dobra, čistoty a krásy a musia „vyžarovať“ lásku k druhému človeku spolu s umením prezentovania sa v kresťanskej skromnosti.

5. Voči apateizmu a formalizmu viery

60. K mladým sa dá prísť rôznymi cestami, ale jedna z nich je mimoriadne účinná. Je to cesta krásy – *via pulchritudinis*. Mladý človek často nie je presvedčený argumentami, ale je dotknutý krásou, ktorá prebudí dušu. Až následne začne mať otázky. Hudba, umenie, príroda, modlitba v tichu, chvíľa adorácie – to všetko nie je únik od reality, ale návrat k podstate. Keď srdce zakúsi posvätné, keď sa dotkne ticha, v ktorom prebýva Boh, mnohé otázky sa zmenia na modlitbu a neskôr otázky mladých začnú byť oveľa hlbšie.

61. Spolubratia, pozvite mladých do rôznych služieb na úrovni farnosti: miništranti, lektori, žalmisti, spevácky zbor, výzdoba chrámu, ale aj ako animátori napríklad v eRku, pri príprave detí na 1. sv. prijímanie, na birmovanie, pri organizovaní pútí, adorácií, dní farnosti a pod. Nech ich zástupcovia sú členmi pastoračnej rady farnosti. Majte s nimi trpezlivosť, formujte ich v pravde a s láskou. Zaangažovanie vtahuje mladých hlbšie do prežívania príslušnosti k Cirkvi. Buďme trpezliví aj vtedy, keď by sme si to sami alebo s osvedčenými staršími farníkmi mnohokrát urobili rýchlejšie a lepšie.

62. Znova chcem pripomenúť dôležitosť svätých omší pre mládež. Nie sú to sväté omše pre „väčšie deti“. Mladý človek potrebuje v liturgii nájsť autenticnosť, hĺbku a zmysel, nie zjednodušené formy, ktoré ho neoslovia. Zapoјme mladých

do liturgickej služby – nech sa cítia byť súčasťou spoločenstva, ktoré slávi. Venujme pozornosť aj témam, ktoré sa v homíliách a stretnutiach preberajú. Mladí dnes hľadajú odpovede na konkrétne otázky – o viere, vzťahoch, čistote, nádeji, o zmysle života. Pripravme sa na tieto homílie zodpovedne. Nech to nikdy nie je na spôsob: „Veď niečo poviem.“ Mladí veľmi rýchlo vycítia, či im hovoríme zo srdca, s modlitbou a premyslene, Svätá omša pre mladých môže byť zdrojom obrátenia, rastu a povolania.

63. Naša úloha je kerygma – ohlasovanie radostnej zvesti. Pamätajme, že musí mať dnes prvú osobu jednotného čísla: „Toto urobil Pán v mojom živote.“ Keď kňaz hovorí úprimne o tom, ako ho Kristus zachránil, uzdravil, premenil, jeho slová sa stávajú miestom stretnutia – pozvaním k osobnému vzťahu s Kristom. Kňaz má byť sprievodcom na duchovnej ceste – nie organizátorom kultúrnych a športových podujatí. To dokážu pripraviť aj naši laickí bratia a sestry. Sú situácie a miesta, kde je kňaz nenahraditeľný, a je škoda, ak tam chýba iba preto, že robí službu, ktorú by radi prevzali ochotní veriaci.

64. Mladí potrebujú konať dobro, ktoré má tvár. Keď slúžia chudobným, chorým, osamelým, keď sa dotknú utrpenia, v ich srdci sa niečo prebudí. V našich farnostiach sú charitné domy, domovy sociálnych služieb, nemocnice, detské domovy, ale aj jednotlivci, trpiaci, chorí a osamotení. Služba nie je aktivita pre aktivitu, ale škola lásky, v ktorej sa evanjelium stáva telom. Lebo až keď človek uvidí Kristovu tvár v tvári trpiaceho, začne chápať, čo znamená „milovať až do krajnosti“ (porov. Jn 13,1). Mladí potrebujú počuť, že život má cieľ a zmysel, ktorý presahuje hranice tohto sveta.

65. Dôležitým rozmerom je povzbudiť mladých nehanbiť sa za evanjelium, ale vydávať o ňom svedectvo v prostredí, v ktorom žijú: spoločná modlitba v domácnosti, život podľa viery medzi spolužiakmi v škole, či medzi kamarátmi vo voľnom čase. Povzbudíme ich, aby mali odvahu ísť aj proti prúdu mienky rovesníkov pri zachovaní vernosti Ježišovi a Cirkvi.

66. Milí spolubratia, chcem poukázať aj na dôležitosť úcty k svätým. Spomeňme si na naše roky mladosti. Pre nás boli svätí najväčšou inšpiráciou. Čítali sme ich životopisy, vybrali za birmovných či osobných patrónov. Aj v týchto časoch máme nové príklady: Pier Giorgio Frassati, Carlo Acutis, Anka Kolesárová, Chiara Luce Badanová atď. Títo svätí hovoria jazykom, ktorému mladí rozumejú – jazykom odvahy, radosti a čistého srdca. Spoločenstvá mladých môžu nieť ich mená, inšpirovať sa ich životom a poslanstvom. Aj dnes Cirkev potrebuje takýchto svedkov, lebo svätosť nie je výnimka, ale normálna cesta kresťana – cesta, na ktorú nás Boh volá v každej dobe.

67. Je potrebné hovoriť aj o utrpení, ale ako o bráne, nie o slepej uličke. Keď kňaz ukáže, že Kristus premohol smrť, že láska je silnejšia ako bolesť, dáva mladým odvalu žiť naplno aj v čase skúšok. Takto sa pastorácia mladých premieňa na cestu: 1. krásy, 2. svedectva, 3. služby a 4. nádeje. Sú to štyri cesty, ktoré vedú k jednému cieľu – aby mladý človek zakúsil, že Boh nie je vzdialená idea, ale prítomná Pravda, Dobro a Krása, ktorá dáva zmysel životu i smrti.

68. Hlavným poslaním kňaza nie je iba vytvárať priateľské vzťahy s mladými okolo spoločných záujmov či zážitkov, ale cielene formovať z nich živé spoločenstvá učeníkov Ježiša Krista. Tak konal aj On sám – väčšinu času sa venoval práve svojim učeníkom, aby pokračovali v jeho diele ohlasovania evanjelia. Ježiš budoval učeníkov slovami, svojou blízkosťou a zdieľaním života: jedol s nimi, kráľal, no aj učil ich rozlišovať Božiu vôľu a modlil sa s nimi. To je aj náš model.

69. Kňaz, ktorý mladých vedie k osobnému vzťahu s Kristom, k modlitbe, službe a svedectvu, koná najhlbšiu podobu pastorácie. Kňazské srdce sa naplní práve vtedy, keď uvidí ovocie tohto učeníctva – mladých, ktorí sa modlia, slúžia, odpúšťajú, rastú v láske a stávajú sa novými apoštolmi medzi svojimi rovesníkmi. To je najväčšia radosť pastiera: vidieť, ako

sa v mladých rodí Kristov obraz. Takto Cirkev obnoví svoje poslanie – lebo tam, kde sa mladí učia byť učeníkmi, Cirkev znovu dýcha Kristovým Duchom.

Záver

70. Cirkev, ktorá kráča s mladými, sa nebojí ich otázok ani pochybností. Vie, že aj v ich neistotách sa skrýva túžba po Bohu. Sme povolaní byť pastiermi, ktorí počúvajú, nie riadia; ktorí povzbudzujú, nie odsudzujú; ktorí sprevádzajú, nie sledujú z diaľky.

71. Drahí spolubratia, s úctou vyjadrujem vďaku za Vašu službu mladým. Ďakujem za Váš čas vynaložený na počúvanie, za trpezlivosť v neviditeľných zápasoch sprevádzania, za vernosť pri oltári a v spovednici, za ochotu kráčať „cestou do Emauz“ aj vtedy, keď sa zdá, že ovocie prichádza pomaly. Ďakujem za spoluprácu s rodičmi, animátormi a rehoľníkmi, za Vašu tvorivosť v katechéze, za krásu liturgie, ktorá otvára mladým dvere k Eucharistii, a za slovo pravdy povedané s láskou.

72. Tak ako Ježiš na ceste do Emauz, aj my máme zapáliť srdcia tým, že budeme kráčať spolu. To je naša misia: byť tvárou Cirkvi, ktorá verí v mladých a ukazuje mladým, že Boh verí v nich. V tomto duchu sa za Vás, drahí spolubratia, modlím a žehnám. Prosím, modlite sa aj Vy za mňa.

Modlitba

73. Pane Ježišu, ty, ktorý si kráčal s učeníkmi do Emauz, nauč aj nás kráčať s mladými, počúvať ich otázky, nieť ich zranenia a otvárať im Písma tak, aby v nich horelo srdce. Nech naším prostredníctvom sa živia tebou v Eucharistii. Daj, aby sme boli kňazmi s pohľadom plným nádeje, ktorí nezatvárajú dvere, ale otvárajú cestu. Nech naša služba zapáli v mladých radosť z viery a nech sa v našej blízkosti stretnú s tebou – živým, milujúcim a verným Bohom. Zverujeme naše kňazstvo a mladých do ochrany Božej Matky Márie. Amen.

biskup František

Spišská Kapitula,
23. novembra v Jubilejnom roku 2025,
na slávnosť nášho Pána Ježiša Krista, Kráľa neba i zeme